

**شرح وظایف کارگروه تخصصی
مخاطرات زلزله، لغزش لایه‌های زمین، ابنیه، ساختمان و
شهرسازی**

با مسئولیت وزارت راه و شهرسازی
(مرکز تحقیقات ساختمان و مسکن)

فهرست مطالب:

فصل اول: کلیات

فصل دوم: شرح وظایف

فصل سوم: اعضاء کارگروه

فصل اول: کلیات

به استناد بند ۱۰ ماده ۱۵ آئین‌نامه اجرایی قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور (تصویب‌نامه شماره ۱۸۵۶۴۵/ت ۴۰۷۹۲ ک مورخ ۱۳۸۸/۹/۲۱ هیأت وزیران) شرح وظایف و اعضای "کارگروه مخاطرات زلزله، لغزش لایه‌های زمین، ابنیه، ساختمان و شهرسازی" با مسئولیت وزارت راه و شهرسازی، در جلسه مورخ ۹۱/۲/۴ شورای هماهنگی مدیریت بحران کشور به شرح زیر به تصویب رسید.

ماده ۱: مستندات قانونی:

قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور مصوب ۱۳۸۷ و آئین‌نامه اجرایی آن

ماده ۲: اهداف:

۱. ارتقاء سطح ایمنی ساختمان‌ها و زیرساخت‌ها.
۲. بهبود انعطاف‌پذیری فضاهای شهری و روستایی در مطابقت با آثار زلزله و زمین لغزش.
۳. تحقق اهداف سند چشم‌انداز و کلیه اسناد بالادستی و برنامه‌های توسعه کشور، در چارچوب مسئولیت‌های کارگروه.
۴. توسعه و بهبود روش‌های اجرایی، جزئیات و ملزومات مربوط به کاهش آسیب‌های ناشی از زلزله و زمین لغزش.
۵. ارائه الگوهای ارتقای ایمنی در برابر زلزله و زمین لغزش با رویکرد اقتصادی ابنیه.
۶. تدوین برنامه‌های حمایتی برای تهیه آئین‌نامه‌ها، معیارها، استانداردها و دستورالعمل‌های مرتبط با خطرات زلزله و زمین لغزش و ارائه ساز و کارهای مناسب برای بکارگیری اجباری آن‌ها.

ماده ۳: تعاریف

۱- زلزله:

زلزله یا زمین لرزه، واژه‌ای است که برای بیان جابجائی یا لغزش و آزاد شدن ناگهانی انرژی در اثر گسیختگی سریع در یک گسل و همچنین لرزش‌های زمین و انتشار انرژی لرزه‌ای در اثر عوامل مختلف دیگری از جمله فعالیت‌های آتشفشانی یا تغییر ناگهانی تنش در زمین، بکار برده می‌شود.

۲- لغزش لایه‌های زمین:

زمین لغزش، واژه عمومی برای تعریف حرکت رو به پائین مواد، شامل خاک، سنگ و سایر مواد سطحی در شیب‌ها بر اثر نیروی جاذبه است. زمین لغزش، یکی از مخاطرات ژئوتکنیکی و زمین‌شناسی است که تهدیدی علیه ساختمان‌ها، تاسیسات ساخته شده در محدوده‌ی آن‌ها و افرادی است که در آن‌ها زندگی یا کار می‌کنند، به شمار می‌رود. زمین لغزش، تحت تاثیر عوامل مختلفی است که از مهمترین آن‌ها می‌توان به ماهیت سنگ بستر زیر مواد قابل لغزش، ویژگی‌ها و هندسه شیب و سطح آب زیرزمینی، نام برد. سنگ بستر نرم‌تر، تندی شیب و بالا بودن آب زیرزمینی و رخداد زمین لرزه، از جمله عواملی است که باعث افزایش احتمال رخداد زمین لغزش می‌شوند.

۳- اینیه:

اینیه واژه عمومی است که برای تعریف هر ساختمان یا سازه ساخته شده به کار می‌رود. سازه بخشی از اینیه است که بارهای وارده را تحمل نموده و به صورت مطمئن به محیط اطراف منتقل می‌سازد.

سازه به دو نوع «دائمی» (مانند ساختمان‌ها، پله‌ها و سدها و دکل‌های برق) و «موقتی» (مانند چادرهای نمایشگاهی، دکل‌های تبلیغاتی و داربست‌های فلزی) تقسیم می‌شود.

۴- ساختمان:

سازه‌ای است که برای سکونت و کار ساخته می‌شود و محیط را به دو بخش بیرون و درون تقسیم می‌کند. به ساختمان‌هایی که از نظر ارتفاع از اندازه مشخصی بلندتر باشند، ساختمان‌های بلندمرتبه گفته می‌شود. در ایران ساختمان بلند مرتبه طبق مصوبه سال ۱۳۷۷ شورای عالی شهرسازی و معماری به ساختمان‌های با بیش از شش طبقه گفته می‌شود. ساختمان‌های بسیار بلند نیز اصطلاحاً آسمان خراش یا برج، نامیده می‌شوند. به ساختمان‌های بزرگ و با ارزش قدیمی عمارت گفته می‌شود.

۵- شهرسازی:

واژه‌ای است که در برابر یک واژه‌ی آلمانی در دهه بیست شمس‌ی وارد ادبیات حرفه‌ای ایران شد. این واژه در واقع ترجمه‌ی نه‌چندان صحیحی است از برنامه‌ریزی شهری و به مفهوم مداخله در شهر از طریق تفکر، برنامه‌ریزی، طراحی و ساخت و ساز معبر، بنا و تنظیم فضا و فعالیت به منظور بهبود کیفیت زندگی ساکنان شهر است. آنچه که به طور معمول و متداول در این رشته صورت می‌گیرد، طراحی، تقویت و تنظیم فضا به منظور ایجاد توسعه‌ای موزون و هماهنگ است. شهرسازی از طریق ابزار و روش‌های خود می‌کوشد تا با طراحی و تفکر، به شبکه معابر، کاربری اراضی، تراکم (نفر در واحد سطح)، محدوده‌ها و حریم‌ها نظم ببخشد.

۶- خطرپذیری:

به طور کلی خطرپذیری، به معنی میزان زیان‌های قابل انتظار ناشی از رخداد یک خطر است. این خسارت‌ها شامل تلفات جانی، صدمات و جراحت‌های انسانی، خسارت‌های مالی و اقتصادی و... است. خطرپذیری تابعی از خطر، در معرض قرارگیری و آسیب‌پذیری است.

۷- پیش‌نشانگر:

قبل از رخداد زلزله، تغییرات و نشانه‌هایی بروز می‌کنند که در پیش‌بینی زلزله، قابل استناد و استفاده هستند که پیش‌نشانگرهای زلزله، نامیده می‌شوند. موارد متعددی به عنوان پیش‌نشانگرها به طور جهانی مورد بررسی و مطالعه قرار گرفته‌اند که از میان آنها می‌توان به ناهنجاری‌های الکترومغناطیسی، تغییرات مقاومت الکتریکی زمین، تغییر میزان جریان و ارتفاع و دمای آب‌های زیرزمینی، میزان تجمع گاز رادون در آب‌های زیرزمینی یا خاک، تغییر در رفتار الگوی لرزه‌ای و... انتظار نمی‌رود برای همه زلزله‌ها تمامی این نشانه‌ها مشاهده شوند. بنابراین مطالعه این موارد با توجه به موقعیت و ساختار تکتونیکی و زمین‌شناسی یک منطقه می‌تواند در تشخیص زمان و مکان رخداد زلزله‌ها مفید واقع شود.

فصل دوم - شرح وظایف عمومی و تخصصی

ماده ۴: شرح وظایف عمومی

- ۱- پیگیری اجرای مصوبات شورای عالی و هماهنگی مدیریت بحران کشور در چارچوب وظایف تخصصی.
- ۲- هماهنگی در انجام وظایف مربوط به مراحل پیش‌بینی، پیش‌گیری، آمادگی، مقابله، بازسازی و بازتوانی بر طبق مصوبات شورای عالی مدیریت بحران در بخش‌های مرتبط با وظایف تخصصی.
- ۳- هدایت و نظارت بر روند پیشرفت فیزیکی و مالی پروژه‌های کاربردی مصوب کارگروه در زمینه ارتقای استانداردهای ایمنی در کلیه مراحل چهارگانه چرخه مدیریت بحران.
- ۴- همکاری و مشارکت در ایجاد سامانه مدیریت بحران در زمینه‌های مرتبط.
- ۵- تهیه، تنظیم و ارائه گزارش عملکرد فیزیکی و مالی شش‌ماهه به وزارت راه و شهرسازی و سازمان مدیریت بحران کشور.
- ۶- بازنگری دوره‌ای شرح وظایف کارگروه با توجه به تجربیات بدست آمده و ارائه نقطه نظرات به شورای هماهنگی سازمان مدیریت بحران کشور.
- ۷- برنامه‌ریزی دوره‌های بازآموزی برای مدیران، جامعه مهندسی، کارشناسان و متخصصان.
- ۸- برنامه‌ریزی و حمایت از برگزاری همایش‌ها، کارگاه‌های علمی و فنی مرتبط. تبصره: فعالیت‌های تخصصی خارج از وظایف مصوب منوط به پیشنهاد کارگروه و تصویب شورای هماهنگی مدیریت بحران کشور می‌باشد.

ماده ۵: شرح وظایف تخصصی

الف: مرحله پیش‌بینی و پیشگیری

۱. بررسی و ارزیابی نیازها و تعیین اولویت‌های برنامه‌ریزی ملی کوتاه و بلندمدت در راستای اهداف کارگروه؛
۲. راهبری تهیه برنامه جامع پژوهشی و مطالعاتی، با تاکید بر جنبه‌های کاربردی، در راستای کاهش خطرپذیری زلزله و زمین‌لغزش؛
۳. راهبری تهیه و تدوین و بروزرسانی استانداردها، ضوابط، مقررات و دستورالعمل‌های ساخت و ساز؛
۴. حمایت از ایجاد و توسعه مراکز مداوم زلزله، زمین‌لغزش و پیش‌نشانگرها؛
۵. تدوین، تکمیل و اصلاح و بروزرسانی قوانین و مقررات مربوط به اهداف کارگروه از قبیل سبک‌سازی، مقاوم‌سازی، صنعتی‌سازی مصالح؛
۶. ساماندهی اسناد و مدارک از طریق مستندسازی و توسعه بانک‌های اطلاعاتی مرتبط در پورتال ملی مدیریت بلایای طبیعی کشور؛
۷. راهبری ترویج استفاده از فن‌آوری‌ها و دستاوردهای علمی نوین در کلیه مراحل مرتبط با خطر زلزله و زمین‌لغزش؛
۸. پشتیبانی از فرایند تهیه و تدوین دستورالعمل‌های مربوط به بکارگیری و نگهداری منابع آموزشی و پژوهشی؛
۹. حمایت از توسعه همکاری‌های منطقه‌ای و بین‌المللی در راستای اهداف کارگروه؛
۱۰. تقویت، ایجاد و توسعه شبکه‌های اطلاع‌رسانی و تبادل اطلاعات میان سازمانی از طریق پورتال ملی مدیریت بلایای طبیعی کشور؛
۱۱. تهیه برنامه‌های نیاز بنیان (contingency plan) زلزله و زمین‌لغزش بر اساس نتایج پژوهش‌ها و حمایت از اجرای آن‌ها؛
۱۲. تدوین برنامه‌های تشویقی و ترغیبی مقاوم‌سازی و همچنین ساخت و ساز مقاوم؛

۱۳. تهیه و تدوین گزارش سالانه ملی رخداد زمین‌لرزه‌ها و زمین‌لغزش‌ها و خسارت ناشی از آن‌ها؛

ب: آمادگی

۱. پیشنهاد، تشکیل یا اصلاح ساختارهای مدیریتی مورد نیاز؛
۲. بررسی، تعیین و مدیریت منابع مورد نیاز بر اساس اهداف و برنامه‌های مصوب؛
۳. ترویج فرهنگ ایمنی و افزایش آگاهی عمومی نسبت به شواهد و آثار زلزله و زمین‌لغزش و جلب مشارکت همگانی؛
۴. حمایت علمی از ایجاد، توسعه و به روز نمودن سامانه‌های هشدار و پاسخ سریع زلزله و زمین‌لغزش و گزارش‌گیری منظم دوره‌ای برای اطمینان از عملکرد مناسب آن‌ها؛
۵. حمایت از ایجاد و به روز نگه داشتن سامانه‌های تخمین خسارت و تلفات زلزله و زمین‌لغزش در گستره‌های مسکونی و صنعتی؛
۶. هماهنگی در ایجاد اتاق بحران در دستگاه‌های ذی‌ربط؛
۷. حمایت علمی و کمک به اجرای مانورهای آمادگی در حوزه‌های مرتبط.

ج: مقابله

۱. حمایت علمی، نصب و راه‌اندازی از احداث شبکه‌های لرزه‌نگاری و شتابنگاری محلی موقت با هدف ثبت اطلاعات پس‌لرزه‌ها؛
۲. ظرفیت‌سازی برای حضور متخصصان فنی مختلف در مناطق آسیب دیده از زلزله و زمین‌لغزش؛
۳. ایجاد زمینه مناسب و حمایت از ارزیابی‌ها و مستندسازی نقاط ضعف و قوت پس از رخداد زلزله‌ها و زمین‌لغزش‌های مهم؛
۴. الزام و پایش تبادل اطلاعات و داده‌ها بین متخصصان مختلف سازمان‌های

همکار در زمان رخداد حادثه؛

۵. اطلاع‌رسانی به متخصصان حوزه‌های مختلف از طریق پورتال ملی مدیریت بلایای طبیعی کشور؛
۶. ارزیابی عملکرد دستگاه‌های ذی‌ربط در زمان حادثه و ارائه پیشنهادها و راهکارهای مناسب.

د: بازسازی و بازتوانی

۱. گردآوری گزارش‌ها و مستندات جامع از خسارات وارده و جمع‌بندی درس‌های فراگرفته شده از رخداد زلزله و زمین‌لغزش برای بهره‌گیری و تجدید در برنامه‌ها؛
۲. ارائه اسناد و مدارک جمع‌آوری شده و دستاوردها از طریق پورتال ملی مدیریت بلایای طبیعی کشور؛
۳. زمینه‌سازی برای حضور ناظران معتمد و آموزش دیده برای تضمین اجرای مقررات، ضوابط و استانداردها؛
۴. ایجاد زمینه مناسب برای بازنگری مقررات، ضوابط و استانداردها با استناد بر مشاهدات میدانی مناطق تحت تاثیر حادثه؛
۵. ایجاد بستر مناسب آموزش‌های مربوط به حین بازسازی برای متخصصان و کارشناسان مرتبط.

فصل سوم: ترکیب اعضاء

کارگروه متشکل از اعضای اصلی و همکار است.

ماده ۶: اعضای اصلی

- ۱- نماینده وزارت راه و شهرسازی (رئیس مرکز تحقیقات ساختمان و مسکن)
(رئیس)
- ۲- نماینده وزارت راه و شهرسازی (نماینده معاون امور دولت و مدیریت بحران)
- ۳- نماینده وزارت راه و شهرسازی (نماینده مدیر عامل شرکت ساخت و توسعه زیربناهای حمل و نقل کشور)
- ۴- نماینده وزارت راه و شهرسازی (معاون شهرسازی و معماری)
- ۵- نماینده وزارت راه و شهرسازی (معاون امور مسکن و شهرسازی)
- ۶- نماینده وزارت راه و شهرسازی (معاون ساخت و نگهداری راه و روستایی)
- ۷- نماینده وزارت راه و شهرسازی (رئیس هیأت مدیره و مدیر عامل شرکت عمران و بهسازی شهری)
- ۸- نماینده بنیاد مسکن انقلاب اسلامی
- ۹- نماینده پژوهشگاه بین‌المللی زلزله‌شناسی و مهندسی زلزله
- ۱۰- نماینده سازمان زمین‌شناسی و اکتشافات معدنی کشور
- ۱۱- نماینده سازمان نقشه‌برداری کشور
- ۱۲- نماینده موسسه ژئوفیزیک دانشگاه تهران
- ۱۳- نماینده وزارت جهاد کشاورزی (سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور)
- ۱۴- نماینده وزارت کشور (سازمان مدیریت بحران کشور)
- ۱۵- نماینده سازمان نظام مهندسی

ماده ۷: دستگاه‌های همکار

- ۱- سازمان بسیج مستضعفین (سازمان بسیج مهندسين)
- ۲- سازمان پیشگیری و مدیریت بحران شهر تهران
- ۳- معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور
- ۴- وزارت علوم و تحقیقات و فناوری (معاونت پژوهشی)
- ۵- وزارت نفت
- ۶- وزارت نیرو

تبصره ۱- نماینده دستگاه‌های عضو حداقل در سطح مدیرکل (یا معادل آن) در جلسات حضور خواهند یافت.

تبصره ۲- در صورت ضرورت و بر حسب موضوع، رئیس کارگروه از افراد حقیقی و حقوقی (بدون حق رأی) برای حضور در جلسات، دعوت به عمل می‌آورد.

این شرح وظایف در هفت ماده و سه تبصره و هفتاد و سه بند در جلسه مورخ ۱۳۹۱/۲/۴ شورای هماهنگی مدیریت بحران کشور به استناد تبصره ۳ ماده ۱۵ آئین‌نامه اجرایی قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور به تصویب رسید.

